

A Mikulás is benchmarkol - 2011. december 2.

Válság és válságálló gazdaságpolitika

Cséfalvay Zoltán

Ha gazdaságpolitikáról beszélünk...

⇒ **Gazdaságtan: leír és értelmez, de előrejelzései már nem oly pontosak, mint a természettudományoké** (magyarázatai pedig "too much with too little", Milton Friedman)

⇒ „Because the surrounding environment can affect economic decision-making, **there are probably few genuinely “deep” (and, therefore, stable) parameters or relationships in economics.** In contrast, in many settings in the physical sciences there are stable “rules of the game” (e.g. the laws of gravity are as good an approximation one day as the next).

Mervyn King

FIGHT OF THE CENTURY

MUSIC VIDEO

Fight of the Century

⇒ „*The economy's us, we don't need a mechanic;
Put away the wrenches, the economy's organic.*”

F.A. Hayek (John Papola and Russ Roberts / George Mason University)

Ha gazdaságpolitikáról beszélünk...

Gazdaságpolitika egyben politika is,

⇒ vagyis minden gazdaságpolitikai döntés **a lehet, a kell, és az akarjuk háromszögében zajlik.**

⇒ Lehet, hogy valami kell, de nem biztos, hogy akarjuk, vagy, hogy meg lehet tenni.

⇒ Lehet, hogy valamit akarunk, de nem biztos, hogy kell, vagy meg lehet tenni.

⇒ És lehet, hogy valamit meg lehet tenni, de nem biztos, hogy kell, vagy meg akarjuk tenni.

⇒ **An economist knows the price of everything and value of nothing** (paraphrasing Oscar Wilde)

Euró - születési hibával

⇒ **Versenyképességi szakadék: Észak versus Dél** (államadósság szintje, államháztartás hiánya, termelékenység, elöregedés, állami szektor mérete, gazdasági szabadság)

Robert Mundell:

⇒ Optimális valutaunió feltétele az egységes belső piac (tőke, munkaerő, szolgáltatások, áruk szabad áramlása), ami kiegyenlíti versenyképességi különbségeket

Jacques Delors

⇒ *“nobody can fall in love with the single market”.*

Joseph Stiglitz

⇒ *„In Europe, there’s no fiscal authority, migration is more difficult and most of the countries are not willing to let themselves become empty. So the framework for allowing for an effective common currency is not there”.*

Monetáris

önállóság

⇒ Valuta leértékelés, infláció (ld. UK),
⇒ **Árfolyamválság**

**ADÓSSÁG-
VÁLSÁG**

Euró - születési hibával

⇒ **A déli országok versenyképességi különbségét időlegesen elfedte a közös valuta** (ugyanolyan olcsón és alacsony kamattal jutottak forráshoz, mint az északiak)

Ludwig von Mises (theory of business cycle)

- ⇒ az olcsó pénz, az alacsony kamatszint **beruházási buborékokhoz** vezetett (pl. ingatlanpiaci buborék Írországban és Spanyolországban)
- ⇒ **az EU transferek nem voltak képesek csökkenteni a versenyképességi különbségeket**, mert az uniós támogatás hozamvadászatra ösztönzött , és így más értékes tevékenységektől vonta el a magán szektor energiáit (ld. Világbank az Európai Unió regionális politikájáról: „ineffective subsidies based on incorrect and at least unsubstantiated economic theory, badly designed, poorly carried out, in most cases, a source of wrong incentives”.)

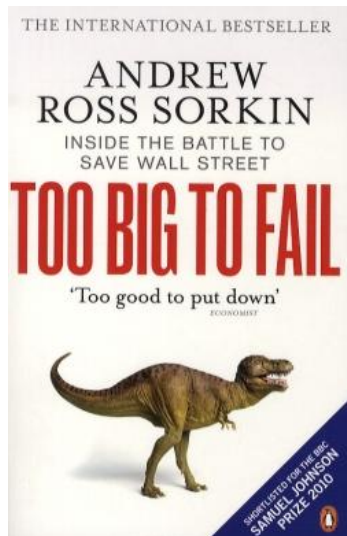
Euró - születési hibával

⇒ A déli országok versenyképességi különbségét időlegesen elfedte a **közös valuta** (ugyanolyan olcsón és alacsony kamattal jutottak forráshoz, mint az északiak)

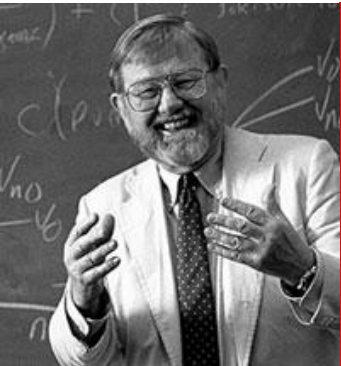
Hyman Minsky (light touch regulation)

- ⇒ Gyenge pénzügyi szabályozás arra ösztönzi bankokat, hogy újabb és újabb „**pénzteremtő innovációkat**” vezessenek be.
- ⇒ Mindezt a versenyképes északi országok bankjai finanszírozták, amelyek ma „**too big to fail**”,
- ⇒ A relatív gyenge euró segítette az északi országokat abban, hogy megtarthassák magas társadalmi és szabályozási költségű jóléti államukat .

Euró - születési hibával

⇒ **A déli országok versenyképességi különbségét időlegesen elfedte a közös valuta** (ugyanolyan olcsón és alacsony kamattal jutottak forráshoz, mint az északiak)

Mancur Olson (logic of collective action and moral hazard)

⇒ miközben a déli tagállamok fenntartották a **nagyvonalú jóléti államot** (ld. Görögországban a közsféra bérei az elmúlt évtizedben megduplázódtak)

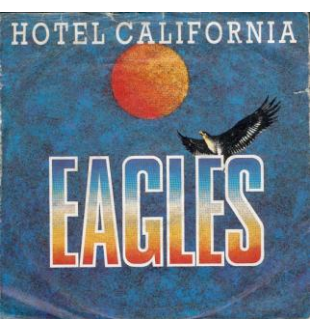
⇒ Az állam a **kicsi, de jól szervezett érdekcsoportok fogságába** került, a reformok pedig sorozatosan elmaradtak (ld. Heritage Foundation/Wall Street Journal Index of Economic Freedom)

⇒ **EU támogatás az FDI helyett:**

⇒ **Amíg az FDI kikényszeríti a befektetőbarát gazdasági szabályozást, a munkaerőpiac rugalmas átalakítását és az alacsony adókat,**

⇒ **addig az EU támogatás elkényelmesít** (ld. Portugália, Görögország).

Az euró-válság három opciója

Elemzők javaslata: kétsebességes Európa – Hotel California

- ⇒ egy északi versenyképes Európa egy erős euróval, és egy déli, kevésbé versenyképes Európa saját, gyenge valutával (ami így leértékelhető).
- ⇒ **DE:** UBS legújabb számítása szerint a válás első évben Európában fejenként 9,500 és 11,500 euró veszteség, utána évente 4,000 euró veszteség.
- ⇒ ***„You can checkout any time you like, But you can never leave!”***

Lord Wolfson (chief executive of Next, the High Street retailer)

- ⇒ Lord Wolfson is offering a £250,000 prize for the best plan to manage one or more countries abandoning the euro currency.
- ⇒ ***„Let's say you live in Greece and your wages are changed into new drachma, and your mortgage with a Spanish bank is in euros. The question is, do you have to pay that back in euros or does it change to being paid in the new currency?”***

Az euró-válság három opciója

Brüsszeli bürokrácia javaslata: gazdasági kormányzat

⇒ a monetáris unióhoz létre kell hozni fiskális uniót (pl. közös pénzügyminiszter) és a gazdasági kormányzást (eredeti francia szöveg kormányt mond: „gouvernement économique”).

Tommaso Padoa-Schioppa

“Fully-fledged European monetary union is the HIGH ROAD to policy co-ordination and economic governance”.

Romano Prodi (2001)

⇒ *“I am sure the euro will oblige us to introduce a new set of economic policy instruments. It is politically impossible to propose that now. But some day there will be a crisis and new instruments will be created.”*

Az euró-válság három opciója

Tagállamok gyakorlata: muddle through with sticks and carrots

- ⇒ **Muddle through**: az adósságválságba jutott országoknak nyújtott segítség mindig éppen annyi, amennyi pénzügyileg talán még elég, és annyi, ami még (a segítséget nyújtó országokban) politikailag elviselhető.
- ⇒ **sticks and carrots** (cukor és korbács): Id. tavasszal Portugália, Görögország, Írország segélyeinek kamatait 6%-ról levítették 3%-ra (írek jártak jól, mert közben megtarthatták a 12%-os társasági adót)

Következmény: Charles Ponzi

- ⇒ egyre kevesebben mentenek meg egyre több országot

Stabilitás és növekedés

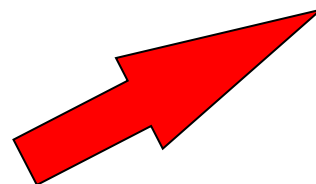
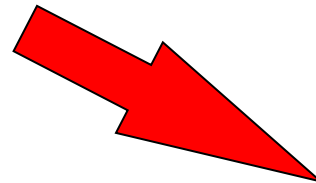
Gazdaságpolitika a lehet, a kell, és az akarjuk háromszögében

Muddle through

- ⇒ nagyfokú bizonytalanság a piacokon,
- ⇒ erodálja a bizalmat,
- ⇒ erős árfolyam ingadozások,
- ⇒ minden lépést felnagyít,

A múlt öröksége

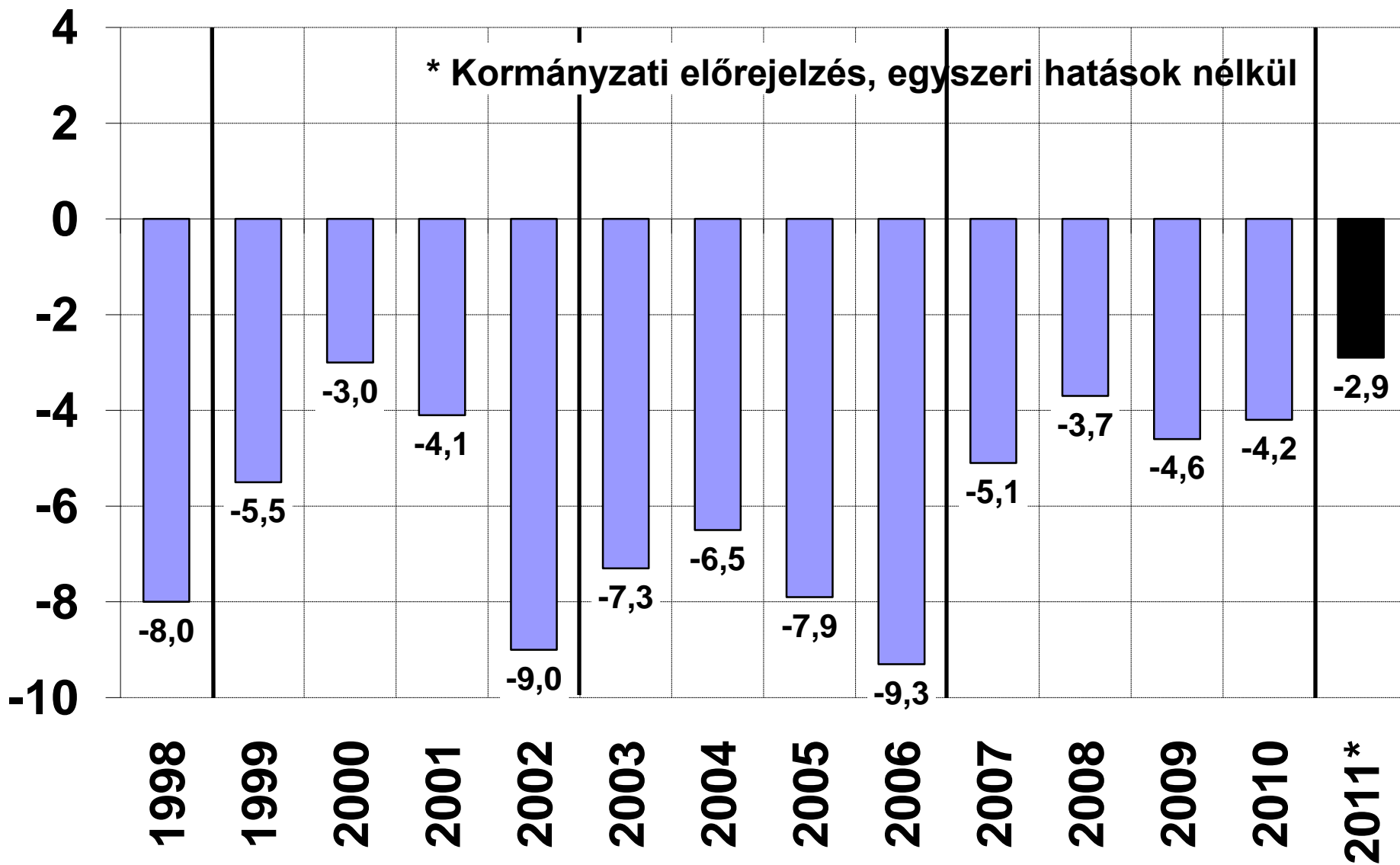
- ⇒ Magas deficit
- ⇒ Nagy államadósság
- ⇒ A lakosság magas deviza adóssága
- ⇒ Alacsony foglalkoztatás

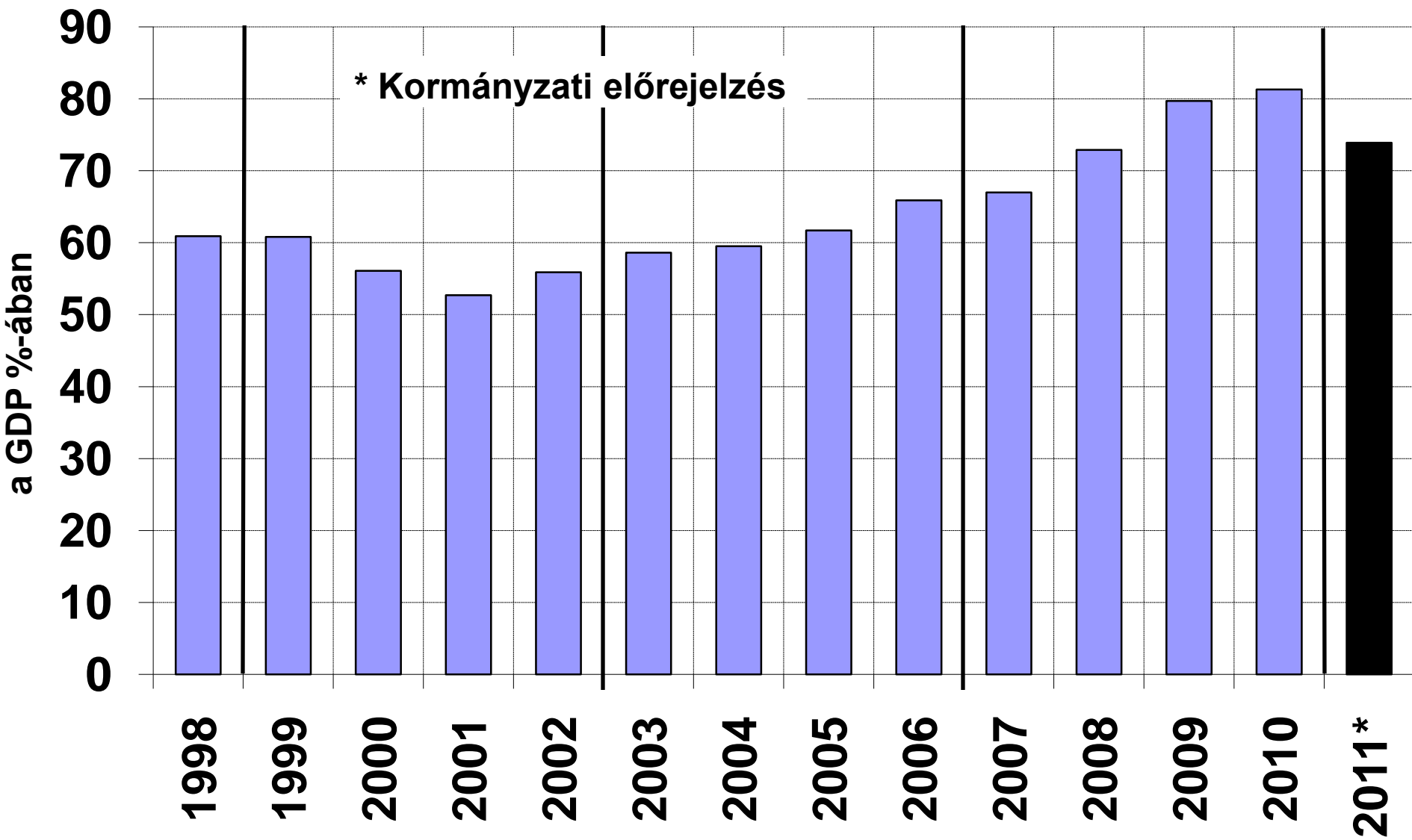
Survival of the fastest

- ⇒ **Azok az országok sikeresek a válságban, amelyek képesek gyorsan és proaktív módon válaszolni (úgy, ahogy a vállalatok is azonnal reagálnak)**
- ⇒ **(George Stigler: az állam általában túl későn és túl lassan reagál)**

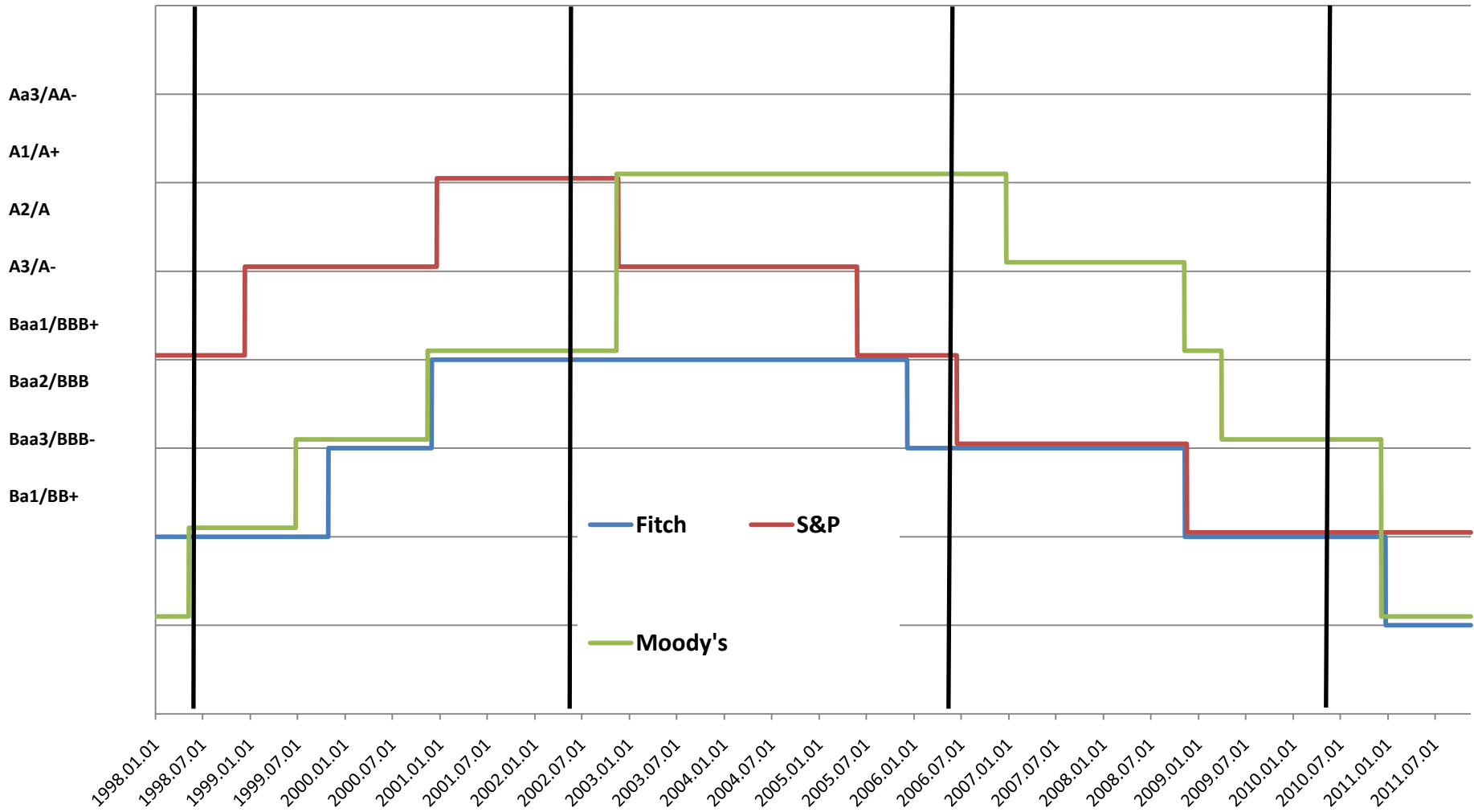
Örökség: Államhaztartás deficitje, 1998-2011 (% GDP)

Örökség: Államadósság, 1998-2011 (% GDP)

Örökség: Hitelminősítés, 1998-2011

A magyar gazdaságpolitika célrendszere

STABILITÁS

- ⇒ **Államadóság** csökkentése
- ⇒ GDP arányos **deficit** 3% alá szorítása
- ⇒ A **lakossági devizakitettség** csökkentése

ÉS

VERSENYKÉPESSÉG

- ⇒ **Versenyképes üzleti** környezet
- ⇒ **Foglalkoztatás**
- ⇒ **Hatékony, proaktív** állam

Barry Eichengreen: "az eredendő bűn"

„If a country is unable to borrow abroad in its own currency, if it suffers from the problem that we refer to as '**original sin**', then when it accumulates a net debt, as developing countries are expected to do, it will have an aggregate currency mismatch on its balance sheet.”

STABILITÁS: Kihívás – Célok – Eszközök

KIHÍVÁS: Public Enemy Number One

- ⇒ **Államadósság:** 2002: GDP 52%-a, 2010: GDP: 81%-a
- ⇒ **Lakosság deviza adóssága:** GDP 24%-a (6,600 milliárd forint)

CÉLOK (2014)

- ⇒ **Államadósság** a GDP 70-65%-a alá csökkenjen
- ⇒ **Államháztartás hiánya** a GDP 2%-a alatt legyen
- ⇒ **A lakosság devizakitettsége** csökkenjen

ESZKÖZÖK

- ⇒ **Egyedi bevételi eszközök** (válságadók)
- ⇒ **Tartós kiadásoldali egyenlegjavítás** (Széll Kálmán Terv)
- ⇒ Szükség esetén **azonnali egyenlegjavító lépések** (2010: zárolások, 2011: Stabilitási Alap)
- ⇒ **Tartalékok képzése** (2012: Országvédelmi Alap),
- ⇒ A lakosság devizakitettségnak csökkentése a **különböző adóscsoportok problémáira válaszoló eszközökkel** (árverezési kvóta, Nemzeti Eszközkezelő, Szociális Családiház építés, Árfolyamgát, Végtörlesztés)
- ⇒ **Alkotmányos garanciák:** az államadósság hosszú távon nem lehet magasabb a GDP 50%-ánál.

STABILITÁS: Eredmények

	Államháztartás egyenlege (GDP %-ában)			Államadósság (GDP %-ában)		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Németország	- 4,3	-1,3	-1,0	83,2	81,7	81,2
Észtország	+0,2	+0,8	-1,8	6,7	5,8	6,0
Svédország	+0,2	+0,9	+0,7	39,7	36,3	34,6
Magyarország	-4,2	+3,6	-2,8	81,3	75,9	76,5
Finnország	-2,5	-1,0	-0,7	48,3	49,1	51,8
Luxemburg	-1,1	-0,6	-1,1	19,1	19,5	20,2
Olaszország	-4,6	-4,0	-2,3	118,4	120,5	120,5
Bulgária	-3,1	-2,5	-1,7	16,3	17,5	18,3

Europäische Kommission (10/11/2011) Herbstprognose 2011-13: Wachstum im Stillsand

Stabilitás: IMF biztonsági védőháló

Hérakleitosz

⇒ *“Nem léphetsz kétszer ugyanabba a folyóba”.*

	2008	2009	2011	2012 (e)
IMF konstrukciók	egyedül SBA hitelkeret		FCL, PCL, PLL, P-SBA, SBA,	
Államháztartási hiány (GDP %-ában, ESA)	-3,7%	-4,6%	+3,6% (e)	-2,8%
GDP növekedése	0,8%	-6,7%	1,4% (e)	+0,5-1,0%
Államadósság (GDP %-a)	72,9%	79,7%	75,9% (e)	76,5%
Infláció	6,1%	4,2%	4,0% (e)	4,5%
Átlagos devizatartalék (MNB)	18 075 millió €	28 348 millió €	36 318 millió €	-
Folyó fizetési mérleg	-7751,7 millió €	-181,4 millió €	I-II. negyedév: 1122,6 millió €	-
Aktivitási arány (15-64 éves korosztály)	61,5%	61,6%	63,5%*	-

STABILITÁS: Biztonsági védőhálókat Európában

Mitgliedsländer	Eurozone	EZB-Schutz	EFSF-Schutz	IMF-Schutz
Österreich	X			
Belgien	X			
Deutschland	X			
Estland	X			
Finnland	X			
Frankreich	X			
Luxemburg	X			
Malta	X			
Niederlanden	X			
Slowakei	X			
Slowenien	X			
Zypern	X			
Spanien	X	X		
Italien	X	X		
Griechenland	X	X		X Stand-by Arrangement
Irland	X	X	X	X Extended Fund Facility
Portugal	X	X	X	X Extended Fund Facility
Lettland				X Stand-by Arrangement
Polen				X Flexible Credit Line
Rumänien				X Precautionary Stand-by Arrangement
Dänemark				
Schweden				
Verneigtes Königreich				
Bulgarien				
Litauen				
Tschechische Rep.				
UNGARN				

Hitelminősítők értékelése

A közelmúltban Magyarországról publikált hitelminősítői értékelések bizonyos alapvető gazdasági kérdésekben egyetértenek

Romló külső gazdasági környezet

- ⇒ „(...)downside risks to Hungary's creditworthiness are increasing as the external financial and economic environment is weakening.” **(S&P)**
- ⇒ „Hungary is affected by weakened growth prospects among its main trading partners, particularly Germany, and also by the crisis-driven impact on exchange and interest rates.” **(Moody's)**
- ⇒ "The revision in Hungary's Outlook to Negative reflects a sharp deterioration in the external growth and financing environment facing Hungary's small and open economy” **(Fitch)**

Kis, nyitott gazdaság

- ⇒ „(...)the country's vulnerability to external shocks stemming from the government debt structure (...) Approximately, 64% of general government debt is held by non-residents, of which two thirds is denominated in foreign currency.” **(Moody's)**
- ⇒ „Hungary is particularly exposed to any deterioration in the economic and financial conditions in the eurozone, owing to its open economy, mainly Western European-owned banking sector” **(Fitch)**

Alacsony növekedési kilátások

- ⇒ „The rating action reflects our view that a more unpredictable policy environment will have a negative effect on economic growth and government finances.” **(S&P)**
- ⇒ Medium-term growth trajectory is increasingly constrained. Domestically, due to weak demand. Externally, by weakened growth prospects among its main trading partners. **(Moody's)**
- ⇒ **Fitch** expects Hungary's economy to grow by only 0.5% in 2012, down sharply from the agency's projection of 3.2% in June 2011.

Kihívások a hitelminősítői értékelések után

Strukturális reformok

- ⇒ „The government meeting its budget deficit targets and a return to healthy growth, particularly in the context of **significant structural reforms** and declining external debt ratios, could lead to positive rating action.” (Fitch)
- ⇒ **Fel kell gyorsítani a Széll Kálmán Tervvel elindult reformokat** (oktatás, egészségügy, önkormányzatok, munkaerőpiac, államháztartás, nyugdíj, adórendszer)

A kulcs a növekedés

- ⇒ „Having recorded subdued growth levels for several years prior to the global crisis, Hungary's economy contracted sharply in 2009 and has recovered only partially since then. Moody's has revised its growth forecast for 2011 and 2012 to 1.5% and 0.5% respectively, down from 2.7% and 2.6%.” (Moody's)
- ⇒ **Növekedési Program** (uniós források, állami intézmények, banki források, külpiaci aktivitás)

Tehermegosztás

- ⇒ **A terhek és kockázatok megosztása az állam, a polgárok, és az üzleti szektor között.**
- ⇒ **Egész Európa ezen dolgozik**, ennek módjait és mértékeit puhatolja.
- ⇒ Magyarország a kiadáscsökkentés és adóemelés mellett, időlegesen **nem szokványos eszközöket is alkalmaz** (bankadó, válságadó, végtörlesztés)

KIHÍVÁSOK ÉS CÉLOK VERSENYKÉPES MAGYARORSZÁG

Üzleti környezet

Kihívások

- ⇒ Magas adóterhek,
- ⇒ Magas adminisztrációs terhek (a GDP 10,5%a)

Célok

- ⇒ Magyarország a világ 30 legversenyképesebb gazdasága közé tartozzon
- ⇒ A kis és középvállalkozások megerősítése
- ⇒ A kkv-k és a multik hálózatosodásának erősítése

Foglalkoztatás

Kihívások

- ⇒ Foglalkoztatási ráta 55% (uniós átlag 65%, 623,000 munkahely)
- ⇒ több mint egy millióan kapnak zsebbe pénzt

Célok

- ⇒ 1.000.000 új és adózó munkahely
- ⇒ Rugalmas foglalkoztatási szabályok
- ⇒ Foglalkoztatás kifejlesztése

Hatékony állam

Kihívások

- ⇒ Állam: nagy (sok feladatok lát el),
- ⇒ de gyenge (alacsony hatékonyság és forrásfelhasználás)

Célok

- ⇒ Kicsi és hatékonyan szervezett állam
- ⇒ Világos feladat,- hatáskör- és forrásmegosztás (a közpénzek felhasználásánál minden szereplő csakis a saját felelősségi körébe tartozó eszközökről és forrásokról döntsön).

ESZKÖZÖK

VERSENYKÉPES MAGYARORSZÁG

Üzleti környezet

- ⇒ 10%-os társasági adó (kkv)
- ⇒ 16%-os személyi jövedelemadó

⇒ „I was certain that we must not punish people who are good at what they do. On the contrary, we decided to give them the opportunity to work more and to take control of their future.”

Mart Laar

- ⇒ Eurostat figures show that **Estonian GDP per capita was 34.8 percent** of the European average in **1996**. **Hungary was 48.5 percent**, and Poland was 42.1 percent.
- ⇒ In **2007**, per capita GDP is roughly **65 percent in Estonia, 64 percent in Hungary**, and 52 percent in Poland.

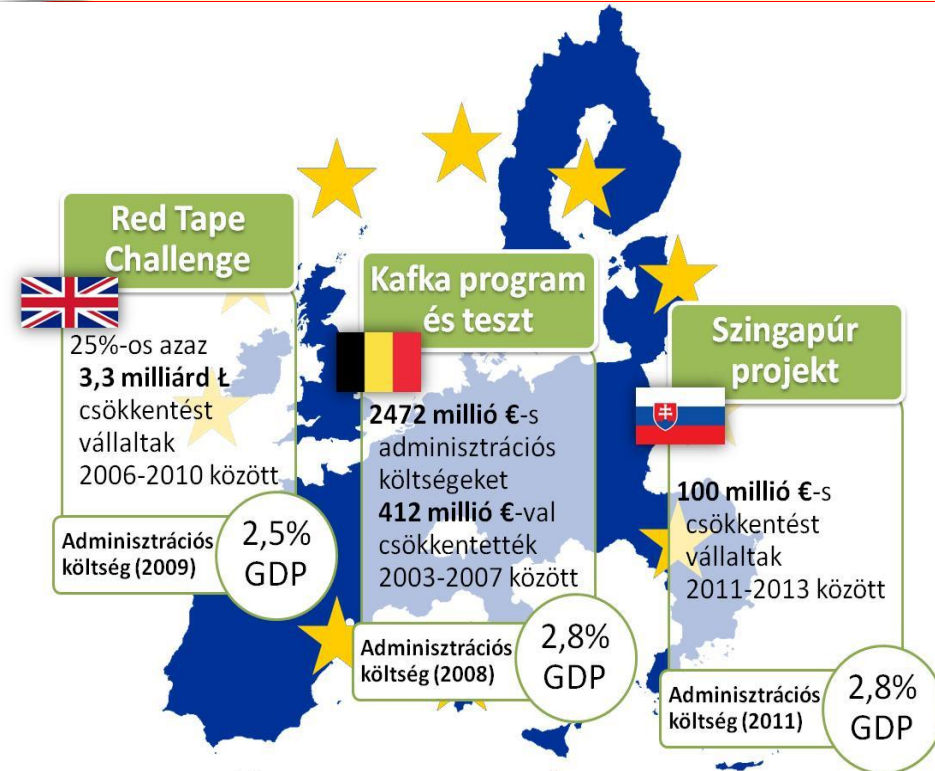
ESZKÖZÖK VERSENYKÉPES MAGYARORSZÁG

Üzleti környezet

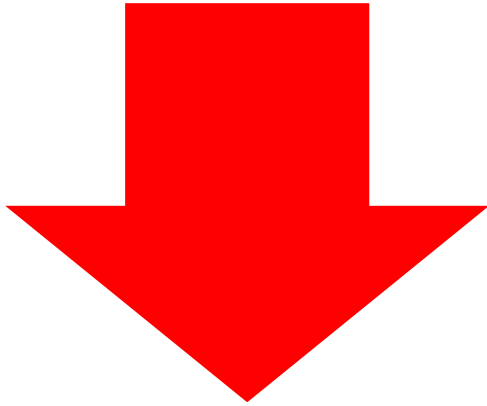
- ⇒ 10%-os társasági adó (kkv)
- ⇒ 16%-os személyi jövedelemadó
- ⇒ a vállalkozások adminisztrációs terheinek csökkentése (500 milliárd forinttal)

⇒ „*No government ever voluntarily reduces itself in size. Government programs, once launched, never disappear. Actually, a government bureau is the nearest thing to eternal life we'll ever see on this earth*”. Ronald Reagan

A vállalkozók adminisztrációs költségei Magyarországon

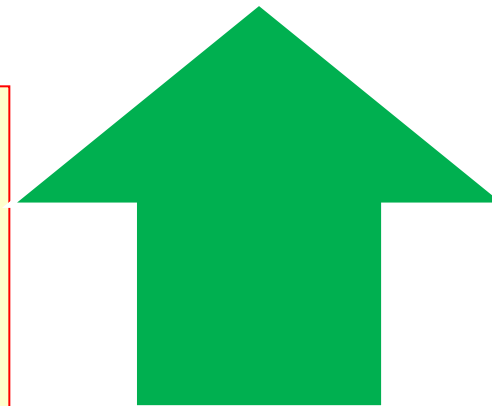
Az adminisztrációs költségek

- 3000 milliárd forint
- A GDP 10,5%-a
- Az Európai Unió átlag háromszorosa

A kormány lépései

- Első és Második Akcióterv (2010)
- 500 milliárdos Egyszerű Állam Program (2011)
 - Első csapás (2011. április 20.)
 - Második, középtávú ütem (2011. november 16.)
 - A terhek újratermelődésének megakadályozása (2012)

A bürokráciacsökkentéssel megteremtjük a tisztességes vállalkozás egyszerű kereteit

⇒ 500 milliárd forintos vállalkozói megtakarítás

⇒ 114 intézkedés, 12 kiemelt intézkedés a vállalkozások problémáira”

1.
Foglalkoztatáshoz
kapcsolódó
egyszerűbb
adatszolgáltatás

2. Társasági
adóbevallás
egyszerűsítése

3. E-vállalkozás

4. 30 napon belüli
engedélyezés a
Kormányhivatalon
keresztül

12. Pályázati
elszámolás,
monitoring, lezárás
egyszerűsítése

5. Kérhető hatósági
ellenőrzés

12
kiemelt
intézkedés

11. Az adminisztrációs
terheket feleslegesen
növelő javaslatok
kiszűrése

6. Hiteles audit
elismerése

10. Az állam által
biztosított nyilvános
céginformációk
körének bővítése

9. Házipénztár
szabályozás
életszerűbbé tétele

8. Kockázat alapú
szabályzatkészítés

7. Az ipari területen
egyszerűsített,
gyors eljárástípusok
a beruházásokra

ESZKÖZÖK

VERSENYKÉPES MAGYARORSZÁG

Üzleti környezet

- ⇒ 10%-os társasági adó (kkv)
- ⇒ 16%-os személyi jövedelemadó
- ⇒ a vállalkozások adminisztrációs terheinek csökkentése (500 milliárd forinttal)

Foglalkoztatás

- ⇒ Új Munka Törvénykönyve
- ⇒ Start Munka Program (200.000 fő)
- ⇒ Duális szakképzési rendszer
- ⇒ Közoktatás és felsőoktatás átalakítása
- ⇒ Nyugdíjreform

Hatékony állam

- ⇒ Önkormányzati reform
- ⇒ Közigazgatási reform (jó állam)
- ⇒ Államháztartási reform
- ⇒ Hatékony támogatáspolitiká
- ⇒ Versenyképességi partnerség az állam és az üzleti szektor között

STABILITÁS

- ⇒ **Államadósság** a GDP 70-65%-a alá csökkenjen
- ⇒ **Államháztartás hiánya** a GDP 2%-a alatt legyen
- ⇒ **A lakosság devizakitettsége** csökkenjen

ESZKÖZÖK VERSENYKÉPES MAGYARORSZÁG

William Baumol

- ⇒ ***Basically a society's entrepreneurs get channeled by the government's policies to either productive or unproductive areas.***
- ⇒ ***Productive areas*** means private-sector entrepreneurship, where people create wealth, goods and services that people value.
- ⇒ ***Unproductive entrepreneurship*** is when people in a society spend their time and talents simply trying to capture government grants, government favors, or pursue lawsuits against other individuals that transfer money around without creating new wealth.”

Hatékony állam

- ⇒ Hatékony támogatáspolitiká
- ⇒ Versenyképességi partnerség az állam és az üzleti szektor között

VERSENYKÉPESSÉG: Kihívások

Globális Versenyképességi Index, 2010-2011, World Economic Forum

Ország	Helyezés 2010	Helyezés 2011	Változás
Észtország	33	33	0
Csehország	36	38	-2
Lengyelország	39	41	-2
Litvánia	47	44	3
Magyarország	52	48	4
Szlovénia	45	57	-12
Lettország	70	64	-6
Szlovákia	60	69	-9
Bulgária	71	74	-3
Románia	67	77	-10

A Mikulás is benchmarkol - 2011. december 2.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Cséfalvay Zoltán